

Ўзбекистон Республикасининг ҚОНУНИ

Қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) тўғрисида

Ушбу Қонун қишлоқ хўжалиги кооперативларини (ширкат хўжалигининг) ташкил этиш, уларнинг фаолияти, қайта ташкил этилиши ҳамда тугатилишининг ҳуқуқий асосларини, ҳуқуқ ва мажбуриятларини белгилайди, уларнинг бошқа юридик ва jisмоний шахслар билан ўзаро муносабатларини тартибга солади.

1-БОБ. УМУМИЙ ҚОНДАЛАР

1-модда. Қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) Қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) товар қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштириш учун пай суғилга ва асосан оила (жамоа) пудратига, фуқароларнинг ихтиёрий равишда йиғилишига асосланган, юридик шахс ҳуқуқларига эга мустақил ҳўжалик юртыдир.

2-модда. Қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) тўғрисидаги қонун ҳужжатлари Қишлоқ хўжалиги кооперативларини (ширкат хўжалигининг) ташкил этиш, уларнинг фаолияти, қайта ташкил этилиши ва тугатилиши билан боғлиқ муносабатлар ушбу Қонун ва бошқа қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади.

Агар Ўзбекистон Республикасининг ҳалқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилганда бошқа қонун ҳужжатлари билан бўлса, ҳалқаро шартнома қонунлари қўлланилади.

3-модда. Қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) фаолиятининг принциплари Қишлоқ хўжалиги кооперативларининг (ширкат хўжалигининг) фаолияти қуйидаги принципларга асосланади:

- кооперативга (ширкатга) аъзоликнинг ихтиёрийлиги ва ундан эркин чиқиш имкончилиги;
- кооператив (ширкат) фаолиятида аъзоларнинг ўз меҳнати билан иштирок этиши шартлиги;
- маҳсулот етиштириш ва меҳнатни хўжалик ичидида асосан оила (жамоа) шартномаси асосида ташкил этиши;
- кооператив (ширкат) аъзоларининг меҳнати ишлаб чиқарган маҳсулотни (бажарган иш) ҳақимига, сифатига қараб ҳақ тўлаш;
- яқиний даромаднинг (фойдани) кооператив (ширкат) ичидида уларнинг мулкий пайларига мувофиқ тақсимлаш;
- бошқарувнинг демократик ҳусусияти, қарорлар қабул қилишда ҳуқуқлар тенглиги (кооперативнинг (ширкатнинг) бир аъзоси бир овозга эга бўлиши);
- кооператив (ширкат) уставида назарда тутилган тартибда унинг иш устидан кооператив (ширкат) аъзоларининг назорат қилиши;
- ер участкаларидан қайта белгиланган мақсадда фойдаланиш, ерларнинг муҳофаза қилиниши ва тупроқ умумдорлигининг оширилиши таъминлаш;

4-модда. Қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) фаолият турлари Қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) фаолиятининг асосий тури қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштиришдир.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштириш билан бир қаторда кооперативнинг (ширкат хўжалигининг) ўз ҳудудида ҳам, шунингдек ундан ташқарида ҳам қишлоқ хўжалик ҳом аъсосини қайта ишлаш, озиқ-овқат маҳсулотлари, халқ истеъмол моллари, ишлаб чиқариш-техника ҳақимиятига ҳақ бўлган маҳсулотлар ишлаб чиқариш, савдо-сотиқ, таъмирлаш ва қурилиш ишлари, қоридик ва jisмоний шахсларга хизмат қўрашнинг, шунингдек қонунларда таъкидланган бошқа фаолият турлари билан шугулланиши ҳақли.

5-модда. Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) ташкил этиш Қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги)нинг умумий мажлиси томонидан ихтиёрийлик асосида ташкил этилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзоларининг сони кооператив (ширкат) фаолияти ихтисослашувидан келиб чиқиб унинг уставида белгиланган бўлиши шартли.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда туман ҳокимиликка давлат рўйхати-га олинган қундан бошқиб ташкил этилган деб ҳисобланади ва юридик шахс ҳуқуқларига эга бўлади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) мустақил балансида, банк муассасасида ҳисоб-китоб ва бошқа ҳисобоварларга, номи ёзилган муҳрга эга бўлади.

6-модда. Қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) устави Устав қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) фаолиятини тартибга солишни асосий ҳуқуқий ҳужжатдир. Уставада қуйидагилар белгиланади:

- кооперативнинг (ширкатнинг) номи ва жойлашган ери;
- фаолият соҳаси ва мақсади;
- кооперативга (ширкатга) кириш ва ундан чиқиш тартиби;
- кооператив (ширкат) муассисларининг тартиби ва аъзоларининг сони;
- кооператив (ширкат) аъзоларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари;
- бошқаруш органлари, уларни шакллантириш тартиби ва уларнинг вазифалари;
- кооперативнинг (ширкатнинг) пай, бўлимас ва бошқа жамғармаларининг миқдори ва уларни шакллантириш тартиби;
- кооператив (ширкат) аъзоларининг меҳнат-да иштирок этиши ва улар меҳнатига ҳақ тўлашнинг кўпурок оила (жамоа) пудратига асосланган шакли;
- кооператив (ширкат) даромадларини (фойдасини) тақсимлаш, шу жумладан мулк пайлар бўйича дивидендлар тўлаш учун тақсимлаш тартиби;
- кооперативни (ширкатни) қайта ташкил этиш ва тугатиш тартиби.

Устава кооператив (ширкат) фаолияти билан боғлиқ қонун ҳужжатларида эид бўлган бошқа қонунлар ҳам киритилиши мумкин.

Қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) аъзолари Қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) аъзо бўлиш қирини қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади.

7-модда. Қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) аъзо бўлиш қирини 16 га тулган, кооператив (ширкат) устави тани олуни ва унинг талабларига риоя этишни, кооператив (ширкат) фаолиятида ва унинг жамғармаларини шакллантиришда иштирок этишнинг қирини қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) аъзоси бўлишлари мумкин.

Юридик шахслар ҳам қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) жамоа аъзолари бўлишлари мумкин. Кооперативлар (ширкатлар) ва уларнинг жамоа тариздаги аъзолари ўртасидаги ўзаро муносабатлар шартнома асосида олиб борилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

лағиндан лавозимга сайланганда; ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда ўқишга кирганда;

бошқа қишлоқ хўжалиги кооперативларига (ширкат хўжаликларига), хўжаликларига ва бошқа қорхоналар, муассасалар ва ташкилотларга қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) бошқаруш томонидан белгиланган муддатта ишга қўйилганда;

Қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) аъзолари қариллик ёки ногиронлик бўйича ишни тўхтатса, унинг умумий мажлиси қарори билан белгиланган асос ва шартларда уларнинг кооперативга (ширкатга) аъзоликларини саклаб қолади.

8-модда. Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзоларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзолари қуйидаги ҳуқуқларга эга:

- кооператив (ширкат) ишларини бошқаришда иштирок этиш;
- кооперативнинг (ширкатнинг) бошқаруш органларига сайлаш ва сайланиш;
- кооператив (ширкат) хизматларидан фойдаланиш;
- меҳнати натижаларига мувофиқ даромадлар олиш;
- мулк пайга мувофиқ дивидендлар олиш;
- Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзолари устави янги аъзоларни, кооперативнинг (ширкатнинг) умумий мажлиси ва бошқаруш қарорларини бажаришлари шарт.

Қонун ҳужжатларида қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзоларининг бошқа ҳуқуқ ва мажбуриятлари ҳам назарда тутилган мумкин.

9-модда. Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзоликни тугатиш Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзолик қуйидаги ҳолларда тугатилади:

- кооператив (ширкат) аъзоликнинг ихтиёрий равишда қиринганда;
- кооператив (ширкат) фаолиятида меҳнати билан иштирок этиш тугатилганда;
- кооператив (ширкат) аъзоликнинг унинг уставида белгиланган ҳолларда ва тартибда қиринганда;
- бошқарувнинг (раиснинг) қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкатга) қабул қилиш тўғрисида қарори умумий мажлисида тасдиқланмаганда;
- кооператив (ширкат) хўжалик юртишининг бошқа шахсларига ўзгартирилиб қайта ташкил этилганда ёки кооператив (ширкат) тугатилганда.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзоликни тугатиш тартиби унинг уставида белгиланади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзоликнинг қириниш устидан суд тартибда шикоят қилиниши мумкин.

10-модда. Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) бошқариш Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) бошқариш ўзини ўзи бошқариш, ошоралик, кооператив (ширкат) фаолияти масалаларини ҳал этишда унинг аъзолари иштирок этиши асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) юқори бошқаруш органи умумий мажлис бўлиб, у раисни, бошқарувни, тафтиш комиссиясини (тафтишчинин) сайлайди, кооперативни (ширкатни) жорий бошқариш бўйича ва аъзоларини уларга бериб қўлади.

11-модда. Умумий мажлис Қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) умумий мажлиси:

- кооперативнинг (ширкатнинг) устави қабул қилиши ва унга белгиланган тартибда ўзгартириш қиритиши;
- кооперативнинг (ширкатнинг) раисини, кооперативнинг (ширкатнинг) бошқарувни ва тафтиш комиссиясини (тафтишчинин) сайлайди ва уларни қириб олиши, уларнинг фаолияти тўғрисидаги ҳисоботларини шикоят қиритиши ва фаолиятига баҳо бериши;
- кооператив (ширкат) аъзоликни қабул қилиш, аъзоликнинг қириниш тўғрисидаги масалаларини, шунингдек кооператив (ширкат) аъзоликнинг қириниш билан боғлиқ масалаларини ҳал этиш;
- кооперативнинг (ширкатнинг) ички меҳнат тартиби қонунларини ҳамда меҳнатга ҳақ тўлаш тартибини белгилаш;
- кооператив (ширкат) аъзоларининг мулк пайлар миқдорини белгилаш;
- кооператив (ширкат) фаолиятининг бизнес-режаларини ва уларнинг ижроси тўғрисидаги ҳисоботларини тасдиқлаш;
- даромаднинг (фойдани) тақсимлаш тартибин, кооперативнинг (ширкатнинг) пай, бўлимас ва бошқа жамғармалари турларини, миқдорини ва улардан фойдаланиш йўналишларини белгилаш;
- фуқароларга фермер ва деҳқон хўжалиги юртиш учун ер участкалари ажратиб масалаларини ҳал қилиш, унинг асосида туман ҳокими тегилиш қарор қабул қилиши;
- кооперативни (ширкатни) қайта ташкил этиш ва тугатиш, унинг уюшмалар, жамиятлар, агрофирмалар ва бошқа бирлашмаларга кириши ва улардан қириниш масалаларини ҳал этиши.

Ушбу модданин биринчи қисмида қўрастилган масалаларини ҳал қилиш қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) умумий мажлиси қириниш тўғрисида қарор қабул қилиши, унинг мулк ваколати ҳисобига кооперативнинг (ширкатнинг) устави ва умумий мажлисининг қарорига мувофиқ кооператив (ширкат) фаолиятининг бошқа масалалари ҳам қиритилиши мумкин.

Қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) ҳар бир аъзоси, шу жумладан жамоа аъзоси ўзининг мулкий улуши миқдориндан қатъи назар овоз бериши битта овозга эга бўлади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзо бўлиб кириш берилган ариза асосида амалда оширилади.

лағиниши таъминлаш ҳамда етказилган зарарнон урни қопланмишига доир қораларни қўради;

зарурат бўлганда мустақил аудиторлик текширишлари ўтказилишини ташкил этади;

Фуқароларга фермер ва деҳқон хўжалиги юртиш учун ер участкалари ажратиб тўғрисида умумий мажлис қириб қириниш учун тақдирлар қиритиши;

оила бўлиши (жамоанинг ваколатли вақили) билан оилавий (жамоа) пудрат шартномаларини, шунингдек фермер хўжаликлари бошқилари билан ер участкаларини ижарага бериш шартномаларини тугати;

кооператив (ширкат) уставида назарда тутилган бошқа масалаларини ҳал этади.

Бошқарув аъзоларининг сони қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) уставида белгиланади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) бошқарувининг аъзолари ўз таркибидан кооперативнинг (ширкатнинг) уставида мувофиқ кооператив (ширкат) раисининг ўринбосарини ва бошқарув қотибини сайлашлари мумкин.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) раиси бошқарувага раҳбарлик қилади. Кооператив (ширкат) раисини сайлаш ва қириб олиш тартиби, шунингдек унинг ваколатлари кооператив (ширкат) уставида белгиланади.

13-модда. Тафтиш комиссияси (тафтишчи) Тафтиш комиссияси (тафтишчи) қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг), бошқарувнинг молиявий ҳаўда хўжалик фаолиятини текширади ва у умумий мажлисга ҳисобдордир. Тафтиш комиссияси аъзоларининг сони кооперативнинг (ширкатнинг) уставида белгиланади.

Умумий мажлис қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) ва унинг бошқарувининг молия-хўжалик фаолиятини текшириш учун белгиланган тартибда аудитор ёки аудиторлик ташкилотини жалб этишга ҳақли.

4-БОБ. ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ КООПЕРАТИВИГА (ШИРКАТ ХЎЖАЛИГИГА) ЕР УЧАСТКАЛАРИ БЕРИШ. ЕРГА ЭГАЛИК ҚИЛИШ, ЕРДАН СУВДАН ФОЙДАЛАНИШ

14-модда. Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) ер участкалари бериш. Ерга эгаллик қилиш ва ердан фойдаланиш Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) ер участкалари бериш, ерга эгаллик қилиш ва ердан фойдаланиш тартиби унинг уставида белгиланади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзоликни тугатиш тартиби унинг уставида белгиланади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) аъзоликнинг қириниш устидан суд тартибда шикоят қилиниши мумкин.

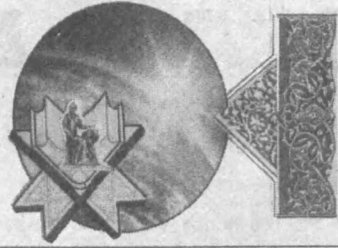
Ер участкаларини оқилана ва самарали фойдаланганда қишлоқ хўжалиги кооперативлари (ширкат хўжаликларига) қўшимча равишда ижарага берилади. Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) ер участкалари олишлари мумкин.

Қишлоқ хўжалиги кооперативларига (ширкат хўжаликларига) берилган ерлар жамоат эгаллигида ерлардан, шунингдек фуқароларга деҳқон хўжалигини юртиш учун бериб қўйилган ерлардан иборат бўлади ҳамда улардан фақат белгиланган мақсадда фойдаланилади.

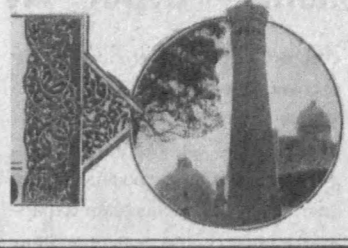
Қишлоқ хўжалиги кооперативига (ширкат хўжалигини) бериб қўйилган ер участкалари ҳусурийлаштирилиши ва оқил-сотиқ, гаров, ҳади, айирбошлаш объектлари бўлиши мумкин эмас. Бу ер участкалари белгиланган тартибда мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгаллик қилишга, вақтинча фойдаланишга ёки ижарага берилиши мумкин.

Қишлоқ хўжалиги кооперативини (ширкат хўжалигини) ҳодимларига деҳқон хўжалиги юртиш учун мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгаллик қилишига ер участкаларини ажратиб қонун ҳужжатларида назарда тутилган ўлчамлар ва тартибда амалда оширилади.

Қишлоқ хўжалиги коопер

ЖАНАФИЙЛИК

Истиқлол шарофатида бошланган янгилик, тикланиш жараёнида халқимиз ўзини таниб, миллий маданий қадриятларимизни холисона, чуқур ўрганиш имкониятига муяссар бўлди. Шу жумладан, дин асосларини илмий-амалий асосда таҳлил этиш, аниқлаш маънавий, матрифий ҳаётимизда ижобий воқеага айланди. Ушбу йўналишда исломдаги маънавий қуриб чиқиш икки дунё саодатини уйлаган ҳар бир инсон учун улугъ неъматдир.

1.

Жанафийлик сунний йўналишдаги исломни ташкил этувчи турт мазабнинг энг йиригидир. Жануби-шарқий Осиё ва Тинч океани ҳаврасида жойлашган мусулмон мамлакатларидан бошлаб Туркиягача бўлган улкан жугрофий ҳудудда ҳаёт кечираётган мусулмон халқларининг мутлақ кўпчилиги ҲИШ асрда шаклланган жанафий мазабни ақидаларига эътиқод қилиб келади. Улар суннийликка мансуб бир миллирдан ортиқ ошқор мусулмон аҳолининг тахминан ярмини ташкил этадилар. Марказий Осиё ва хусусан, Ўзбекистоннинг туб аҳолиси ҳам қариб 1200 йилдан бери жанафийлик анъаналарига содиқдилар.

Жанафийлик мазабнинг асосчиси фуқалк (ҳозирги Ироқ Республикаси ҳудудида жойлашган) Абу Ҳанифа ан-Нуъмон ибн Собитдир. У нафақат мусулмончиликдаги энг йирик мазаб — жанафийлик таълимоти, балки умуман исломнинг ақидавий асосларини шакллантиришга кўшган беазир ҳиссаси учун Имом Аъзам («Энг Буюк Имом») деган фахрли унвонга сазовор бўлган тарихий шахсдир. Шунинг учун ҳам жанафийлик халқимизда Имом Аъзам мазаби деб юмтилади.

Жанафий мазаб асосчисининг тўла исми шарифи — ан-Нуъмон ибн Собит ал-Марзуби бўлиб, ул зот асли

қобуллик (Афғонистон) эътибори оилаларнинг бирига мансубдир. Унинг бобоси — ал-Марзуби халифа Умар ибн ал-Хаттоб (634-646 йиллар) даврида исломни қабул қилиб, Қуфага кўчиб келган ва у ерда муқим бўлиб қолган. Шунинг

нинг устозига нисбатан меҳри ва ҳурмати шу даражада бўлган эканки, ўз уйида ўтирган вақтида у ҳеч қачон устоз уйи томон оёқ узатмаган, ҳар намозда устоз ва унинг ота-онаси ҳаққига дуо қилишни ҳам қилмаган экан. Устоз вафоти-

бўлмаган. Манбаларда қайд этилишича, Абу Ҳанифа ҳам суҳбат бўлган шайхларнинг (диний алломалар маъносидан) сони 4 минг, улар орасида 7 саҳоба ва 39 тобъинлар бўлган экан. Ўз навбатида, минглаб уламолар ул зоти шарифдан

баёни бўлган «ал-Фикҳ ал-Ақбар» («Фикҳ бўйича энг катта китоб») асарининг (иккинчи номи) «Ас ат-таҳид» — «Тавҳид асослари», «Китоб ал-Олим вал-Мутааллим» («Билимдон ва ўргатувчи китоби»), «Китоб ар-Рисола» («Рисола китоби») ва

ларидан Абу Ҳанифа фақиҳларнинг схоластик ишланмаларини кундалик ҳаёт эҳтиёжларига мослаган уламо дур.

Абу Ҳанифа қаламига мансуб яна бир китоб «ал-Муснад» бўлиб, у ҳадислар тўпламидан иборат.

лигини чуқурроқ идрок эта бошлагани жанафийлик таълимоти эволюциясида тобора ёрқинроқ намоён бўла борди. Ушбу фикрнинг тасдиғи учун биргина мисол кифой, деб уйлаёмиз. Абу Ҳанифа таълимоти бўйича, ҳар қандай жомеъ масжидини очиш учун ҳукмдор, солдарок қилиб айтганда, ҳукумат руҳини олиш тасдиғи бўлган. Суннийликни ташкил этувчи бошқа бирорта мазабда ушбу қонданнинг йўқлиғи ҳам иборатдир.

Назаримда, мазкур даврда Эрон ва Туркистон каби миллий давлатчилик тизимлари юксак тараққий топган маданий ареалларнинг араб халифалиги таркибига қариши жанафийликка хос бўлган диний эътиқод ва ижтимоий-иқтисодий тараққиёт эҳтиёжлари ўртасидаги мувозабат ва уйғунликни таъминлаш маънасини янада кучайтирган омиллардан бўлиб хизмат қилган. Жанафийликда бундай қонданнинг қатъий қарор топиши унинг Пайгамбар алайҳиссалом ҳадислари руҳига солиқлигини яна бир қара тасдиқлайди: халиси на-бавияда таъкидланган «Мендан кейин халифалик — 30 йил, ундан сўнг — амрлик ва пошхоқликлар» деган норма итоткорликни қўрсатади. Бошқача қилиб айтганда, жамиятни бошқариш масаласида дунёвийлик ва динийлик ўртасидаги фарқ ҳамда улар ҳар бирининг аниқ вазифалари ва функциялари соғлом идрокни қўрсатиб туради. Шунинг учун ҳам аксарият исломшунослар, айниқса, Фарб тадқиқотчилари, ҳақиқи равишда, жанафийликни исломдаги энг либерал ва бағрикенг мазаб ҳамда кенг маънодаги тараққиёт тарафдори, деб баҳолашади.

Зоҳидилло МУНАВВАРОВ.

ЖАНАФИЙЛИК — МУЪТАДИЛИК

Биринчи МАҚОЛА

учун Абу Ҳанифа 699 йилда (вафоти — 767 й.) халифа Абдулмалик ибн Марвон ҳукмронлиги даврида Қуфада ўзига тўқ шойичи савдогар оиласида таваллуд топди. Отаси вафотидадан сўнг унга тегишли Қуфадаги дўкон Абу Ҳанифага мерос бўлиб қолди.

Абу Ҳанифа ўтқир қувваи ҳофиза эгаси бўлгани учун ҳам болалик чоғидаёқ Қуръонни қаримни тўла ёд олган эди. У исломий тарбия билан баробар, мукаммал умумий таҳсил олгани ҳам барча манбаларда яқдиллик билан таъкидланади.

Суннийликни ташкил этувчи турт мазаб асосчилари ичидан фақат Абу Ҳанифага пайгамбаримиз Мухаммад алайҳиссалом саҳобаларининг айримлари билан ҳамсуҳбат бўлиш шарафига муяссар бўлган эди.

Абу Ҳанифанинг исломий илмлар билимдонлиги сифатида шаклланишида ироқлик аллома Ҳаммад ибн Аби Сулаймоннинг хизматлари буюк бўлган. Ингирма икки ёшида аллома билан танишган Абу Ҳанифа устози умрининг охиригача, яъни ўн саккиз йил давомида унинг содиқ шоғирдари бўлиб қолди. Абу Ҳанифа-

дан сўнг у асос солган ўзига хос фикҳ мактабини ўн йил бошқариб, уни Қуфа ва Басралдаги (уш даврдаги нуфузли илм марказлари) энг эътиборли мактаб даражасига кўтаришга эришди.

Абу Ҳанифага бағишланган тадқиқотларда таъкидланишича, у барча исломий илмлари чуқур ўрганган ҳолда, ўзининг асосий салоҳияти ва иқтисодий «Қуръон ва Суннанинг қаймоғи» деб таърифланувчи фикҳ — мусулмон ҳуқуқшунослигига сафарбар этган. Бу соҳада энг юксак чўққиларга кўтаришган. Ушбу илмда эришган ютуқлари учун аллома «фақиҳ имомларнинг имоми» деган улугъ лақабога мушарраф бўлди. Бу каби юксак ҳаққига кўтарилиши, табиийки, осон

дарс олиш бахтига мушарраф бўлган. Маъзур маънода, Маккаи мукаррамда ўтказилган олти йиллик давр, айниқса, сермахсул бўлган. Ҳаж мавсумлари пайтида Абу Ҳанифа дунёнинг турли мамлакатларидан келган мулоқотда бўлиб, уларга жанафий фикҳ ҳусусиятлари бўйича маърузалар ўқигани, мувоҳаса ва муноқашаларда фаол иштирок этгани, у асос солган мазабнинг бутун мусулмон дунёси бўйлаб ёйилишини жаддалаштирган.

2.

Абу Ҳанифа мусулмон ҳуқуқшунослиги-фикҳ фани ёзма мактабининг ҳам асосчиси-дир. У мусулмончилик ақидаларининг биринчи ёзма

«Китоб ал-Васийя» («Васийят ҳақидаги китоб»)ларнинг муаллифи ҳисобланади. Уларда таъхид (ягона Аллоҳга ишонилиш), Аллоҳнинг сифатлари, Аллоҳнинг қаломи — Қуръон, Аллоҳнинг қудрати, ирода эркинлиги, Пайгамбарлик шай-шарифи, гуноҳ ишлар ва уларга белгиланган жазо, хайрли амаллар ва уларнинг ажри, йимон ва бошқа фикҳий масалалар атрофида ёритилган.

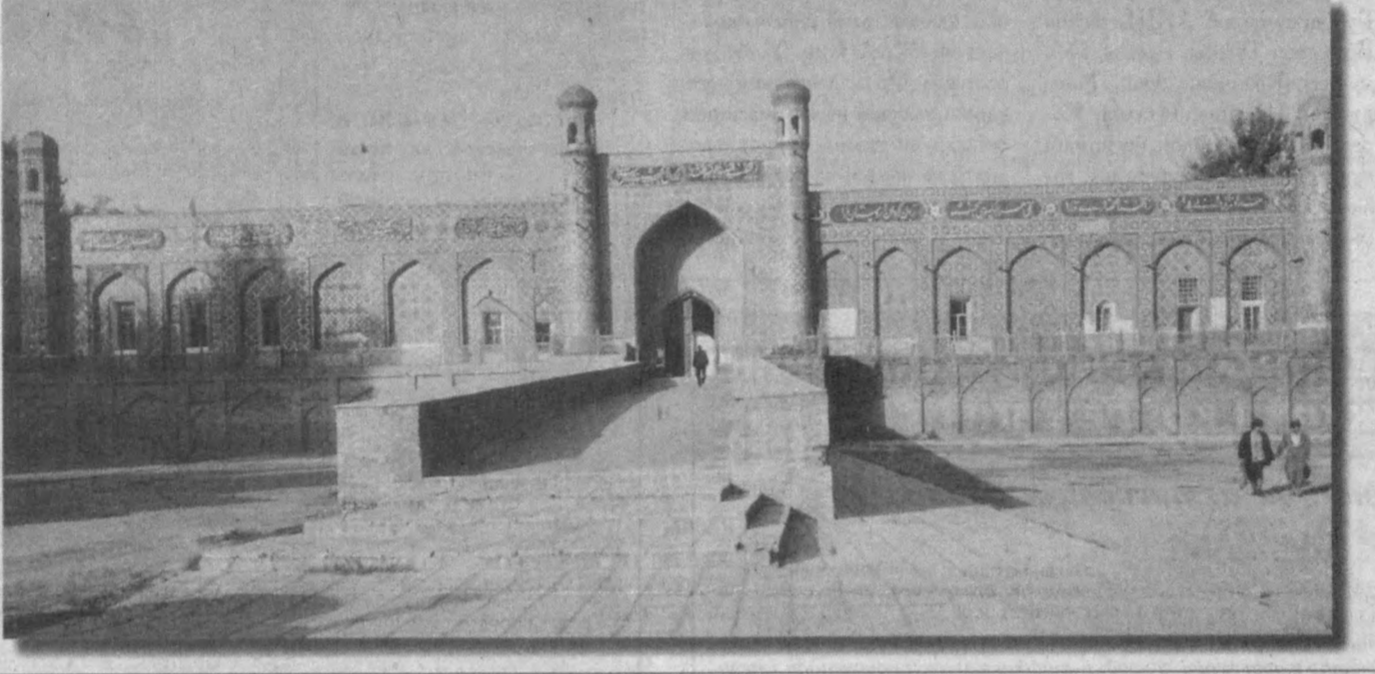
Тадқиқотчиларнинг бир овоздан таъкидлашича, «ал-Фикҳ ал-Ақбар» ва Абу Ҳанифанинг бошқа асарларида муржиийлар ва муътазиллийлар, яъни ўрта асрларда пайдо бўлган ислом ичкидаги илк фикрчиликларга қаршилик руҳи яққол сезилиб туради. Ўз асар-

Абу Ҳанифанинг энг машҳур шоғирдари Абу Юсуф Яъқуб («Китоб ал-Ҳориж» муаллифи) ва Мухаммад аш-Шайбоний («ал-Жомий ас-Сағир» — «Кичик тўплам» муаллифи) устозлари ишини давом эттирдилар. Улар жанафийлик ақидалари ҳамда унинг фикҳини ривожлантиришга сезиларли ҳисса қўшдилар.

Абу Ҳанифа таълимотидаги мусулмончиликнинг умумий юксалиши учун яратган қулайликларини яхши идрок этиш учун, умуман исломий ақидаларнинг икки гуруҳга бўлиниши назарда тутиш керак. Биринчи гуруҳга иктиходдан ташқарида бўлган, яъни Қуръон ва Суннада аниқ ва равшан қилиб қўрсатиб қўйилган, икки

мазмун ва моҳиятини белгилувчи айрим ақидавий нормалар кирди. Иккинчи гуруҳга эса, диний ва кундалик ҳаётнинг бошқа жаҳозларига тегишли, Қуръон ва ҳадисларда баён этилган шаклини турлича таъкид этиш мумкин бўлган ҳаётий масалалар кирдики, фақиҳ ва мухтафидлар улар бўйича ўз ҳукмларини чиқаришлари мумкин ҳисобланган. Жанафийлик ақидаларининг ҳаётийлиги айни ана шу жойда ўз кучини қўрсатди.

Жанафийликнинг асосий ақидалари араб халифалиги сифат трансформациясини бошлаб кечираётган пайтда, яъни давлатчиликнинг соф теократик (диний) шаклидан жамият бошқарувининг дунёвийлик таъмоийлига ўтганлиги охири бўлган Аббосийлар ҳукмронлиги даврида шаклланиши унинг мазмун ва моҳиятида ўз инфо-дасини топди, дейиш мумкин. Гарчанд шарият қозилари ва бошқа диний муассасалар ушбу даврда ҳам жамиятда катта нуфузга эга бўлиб қолаверган бўлсалар-да, бироқ диний муассасалар ўз қатъ-ҳаракатларини ҳукмрон сийёсий қучлар билан мувофиқлаштириш зарур-

Туман ҳокимлиги тавсияси асосида Ўзбекистон Олий Мажлиси сессияси таълиқдан ўтган қонун ҳужжатларини маҳалладошлар қалби ва онгига етказиш учун таъсирчан иш шакллари ни топшига ҳаракат қилмоқда.

МАҲАЛЛА — ТАРБИЯ ЎЧОҒИ

Туман ҳокимлиги тавсияси асосида Ўзбекистон Олий Мажлиси сессияси таълиқдан ўтган қонун ҳужжатларини маҳалладошлар қалби ва онгига етказиш учун таъсирчан иш шакллари ни топшига ҳаракат қилмоқда. Ҳусусан, янги тахрирдаги «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар турғисида»ги Қонун ҳамда Президент Ислом Каримовнинг сессияда ушбу масала юзасида сўзланган дастурий маърузаларини чуқур ўрганиш мақсадида ҳудудий ўқитилар ташкил этдик.

Умумий мажлис тарзидаги ўқувга нисбатан ҳудудий ўқитиларни афзаллик томони шундаки, аввало, урганлиётган мавзу бунда ҳар бир иштирокчиларнинг шуури ва дилига тўлиқ жо бўлади, қолверса, савол-жавоб, баҳс-мунозарага кўпроқ вақт қолади, муҳокама ҳам жонли, самарали ва қизиқ ўтади.

— Ҳудудий ўқитиларда шу нарсаяқидиллик билан таъкидландики, ҳамжихатлик-қонунига итоткорлик, халқимизнинг энг яхши анъаналари ва таомилларига риоя этишдан бошланади. Афсуски, биз кўп ишларда, шу жумладан, хайрли ишларда ҳам, — деди 1941-1945 йиллардаги иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси Нурим ота Нормухамедов, — меҳрини сақлай билмаймиз. Ўғитта бурилсақ, бутун вужудимиз билан шу тарафга оғиб кетамиз, чапта бурилгудек бўлсақ, дарҳол «сул»лашамиз-қоламиз. Муқтақиллик шарофати билан дин учун, диндорлар учун яратиб берилган кенгликлардан фарзанд мақсадларда фойдаланиб қолтиша уринган кимсаларга асло йўл қўйиб бўлмайди. Мазрифийлиги, инсонпарварлиги жаҳон миқёсида эътироф этилган, энг муҳими, умумбашарий ва маънавий қадриятларни сақлаб қолиб, аллоҳдан-авлодга етказишга муҳим ўрин эгаллаб келган ислом динига айтиш шундакиларнинг қасофати билан доғ тегди.

Турри, Қонунда давлат диний ташкилотларининг қонун ҳужжатларида эид бўлмаган фаолиятга аришмайди деб қатъий белгилаб қўйилган, аммо бағрикенглик, сабр-тоқатнинг ҳам ҳади-чегараси

бор, дейишди ўқишга жалб этилган маҳалладошлар. Наманган воқеалари асло такрорланмаслиги керак. Қўшни давлатлардаги каби миллат ва мамлакатни ич-ичидан емиривчи ҳаракатлар, ҳуррезлик ва биродарчилик воқеаларидан юртимизни Яратганининг ўзи асарин.

Ислом фундаментализми (ақидаларестлиги), экстремизм, сектантлик, ҳар хил мис-

— Унда айниқса, вояга етмаган болаларни диний ташкилотларга жалб этишга йўл қўйилмайди деб белгиланганлиги жуда тўғри иш бўлди. Негаки, виждон эркинлиги ҳаракатлари, ҳуррезлик ва биродарчилик воқеаларидан юртимизни Яратганининг ўзи асарин.

Ислом фундаментализми (ақидаларестлиги), экстремизм, сектантлик, ҳар хил мис-

да юришининг ўзиёқ зулмат оламига даъватдек туюлади одамга... Айни чоғда миллий ва иш либосларини ибодат либосига қалқатириб юбормаслик, аниқ фарқлаш учун олимга, мутахассислар, дин пешволари ибодат либоси даган тушунчга матбуот, радио ва телевидение орқали кенг шарҳлар бериб боришса, ёмон бўлмасди.

Ўзини-ўзи бошқариш тизимидаги демократик омилларни кучайтириш тарикасида бизда йигирн раиси 14 нафар маслаҳатчиининг ҳам-раислиги тартиботи жорий этилиб, ҳудудий ўқитиларда у ёки бу сабаб билан қатнаша олмаган, шунингдек, ибодат либосида юришга мойил кишиларнинг ҳар бири билан яккама-икка суҳбат ўтказилмоқда, қонун талабларини суъэсиз ва оғишмай бажариш ҳамма учун бестисно шарт эканлиги тушунтирилмоқда.

Маҳаллада маданий-маърифий ишлар ва ҳуқуқий тарбия қучайтирилиб, ёшларнинг бўш вақтини тўғри уюштириш тадбир-чоралари режасига тегишли ўзгаришлар киритилди, ҳусусан халқ хунармандчилиги, бичиш-тиқиш, қандолчилик туғрақли ишлари йўлга қўйилди, таниқли ёзувчилар, санъаткорлар, алломалар билан учрашувлар ўтказиш, Ўзбекистон ёшлари «Қамолот» жамағатиси, «Маънавият ва маърифат» жамоатчилиқ маркази бўлиналари билан алоқани кучайтириш тадбирлари белгиланди.

Ҳудудий ўқитилар якунида янги тахрирдаги «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар турғисидаги» Қонун нафақат бизнинг, балки мамлакатимиздаги ҳамма маҳалла фуқаролар йиғинлари учун беазир дастуриямалдир деб эътироф этилган ҳамда қабул қилинган барча қонунлар қатори унга ҳам қатъий риоя этилишини таъминлаш қундалиқ фаолиятнинг асосий мезоини бўлиб қолтириши эришилсин, дея бир овоздан қарор қилинди.

Рихсвий ҚОСИМОВ, Собир Раҳимов туманидаги Зарқайнар маҳалласи фуқаролар йиғини раиси.

ЭЪТИҚОД МАНЗИЛПАРИ

«Виждон эркинлиги»... Бир қарашда расмийроқ туюлувчи бу икки сўз замирида аслида ҳар биримизнинг тақдир-аъмолимиз эоҳир эканлиги аён. Чунки шўролар замонида унинг оҳори ниҳоятда тўқилиб кетган эди. Номитганина қабул қилинган қарор ва қонунлар эл-улус учун эмас, балки ҳукмрон мафкурага хизмат қиларди.

У даврларни бир эсайлик: «Виждон эркинлиги» деган тушунчани диний амалиётдан бутунлай кечиниб деб аниқлаштирди. Дин ва эътиқодга таомилла арича муносабатда бўлинар, турғироғи, ўғай кўз билан қараларди. Бундай шароитда табиийки, эътиқоднинг, миллий маданиятнинг ўзига хошлири ҳақида фикр юритиш мумкин эмас эди. Бугун-чи?

Истиқлолимизнинг эттинчи йили арафасида, аниқроғи, Олий Мажлисининг XI сессиясида янги тахрирдаги «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар турғисида»ги Қонуннинг қабул қилиниши бугунги куннинг энг долзарб вазифаси эканлигини алоҳида таъкидлаш зарур. Негаки, замон ўзгаришлари, албатта, одамлар ҳам энди кечати одамлар эмас, Улар тозаэриш ва янгича руҳ сабаб эртаётган давр фарзандларидир. Етти йил ичиде қабул қилинган янги қонунларимиз ҳар бир инсоннинг мулкий ва маънавий ҳуқуқларини ҳимоя қилади ҳамда шундай ҳимояни қафолатлади.

Оқини, кейинги пайтларда, айниқса, Наманган вилоятида содир бўлган ноҳус воқеалар кўпчилигимизни ҳушёр тортирди. Бепарволик, эътиборсизлик оқибати яхшиликка олиб келмаслиги, ҳатто аниқли ҳолатларга бошланиши кўрдик. Наҳора, юртининг оёсийшталлиги-ю, халқнинг эртанги кунига бўлган собит ишончини қўрқолаётган кимсалар, афсуски, халиям орамизда учраётин. Улардан йўлдан оздиратган ёки ҳайбаракаллачилик қилиб, панандан туриб истиқлолимизга «тош» отаётганлар билмайдиларки, энди бу мамлакат халқи алданмайди. Унинг ўз ойдин йўли, ўз борар манзили бор. Бу йўлдан адланганлар барибир бир кун келиб ўз ватандошлари олдига хиҷолат бўлишлари аён.

Қоржов ЧОРИЕВ, Сурхондарё вилояти адлия бошқармаси бошқариши вазифасини бажарувчи.

ТАФАККУР ЖИЛОЛАРИ

Абу Ҳурайра ривоят қилади: «Бир одам Расулуллоҳ салаллоҳу алайҳи ва салламнинг ҳузурларига келиб: «Ё Расулуллоҳ, менинг яхши муомала қиламоғимга ким ҳаққироқдир?» — деб сўради. Жавоб Расулуллоҳ: «Она!» — деб айтди. У: «Яна ким?» — деб сўради. Жавоб Расулуллоҳ: «Она!» — дедилар. У: «Яна ким?» — деб сўради. Жавоб Расулуллоҳ (бу сафар): «Она!» — деб жавоб қилди.

...
Абу Ҳурайра ривоят қилади: «Расулуллоҳ салаллоҳу алайҳи ва салламнинг ҳузурларига келиб: «Ширин сўз — садақадир!» — деганлар», — дедилар.

...
Адий ибн Ҳотим ривоят қилади: «Набий салаллоҳу алайҳи ва саллам дўзах ҳақида эсар эканлар, юзларини ўтдан пана қилгандек ҳаракат қилиб: «Азуу бил-»

ҲАМ ОТАДАН, ҲАМ БОЛАДАН АЙИРГАН ОҒУ

Челак шахри чойхоналаридан бири. Одамлар гавжум. Гурунг авжида. Баланд кўйилган магнитофондан тинимсиз қўшиқ янграйди. Пулат шиша остиде қолган ароқни пиёлага тўлдириб қўйди-да, ичиб юборди. Кейин кир тақсимчадаги пиёз билан газак қилди. Сал ўтмай яна хаёлга чўмди. Болаларим нега айтганимни қилишмайди? — ўзига ўзи савол берди у. Бир ихтиро яратгандай «топдим» деди пичирлаб. Бунинг ҳаммасига Хурсаной сабабчи. Болаларини йўлдан урган ўша. Бу қилиши учун қаттиқ жазолаш керак. Жазоланганда ҳам унчамунча эмас... Шишадаги оғу уни бутунлай довлдиратиб қўйганди. Шайтон унинг қулোগа «қани ота ўғил тезроқ бўл», дея пичирларди...

Ярим тумн. Ёмғирдан шалоббоси чиққан Пулат базур судралиб уйига кинриб келди. Оёғида зўрға тураркан, охиона томонга юрди. Хотини Хурсаной устидан чиқарган шайтон ҳукмини бажаришга кирриши. Челакдаги сувни ёниб турган газ печи устига қўйди. Ва оловни қучайтирди. Сув қайнағач, челакни қўлига олиб хотини ётган хонага кирди. Қайнок сувни уқлаб ётган аёл юзига қўй бошлади. Уйқурсанга Хурсаной лод солиб қичқирди. Онасининг фарёидан уғиллари Эркин билан Жалил уйғониб кетди. Онаси ётган хонага юрди. Қаршисида отаси турарди. Қўлида бўш челак. Уй ичини қайнок сув буғи тумандек қоплаб олган. Болалар отасининг қўлига тирмашилди. Қабиҳ ният қутуртирган ота ёнидан пичоқ чиқариб болаларига ташланди. Қонига беланган уғиллар жойида қолди. Тубаникка юз тутган қотил жон ҳолатда уйдан отилиб чиқиб, қабиҳон томон юрди...

Эртаси кун Каттатурк қишлоғида жарчи жар соларди. «Ҳамма Пулат Шодиевнигина жанозага...»

Челак шифокорлари Хурсаной ва Жалил ҳаётини сақлаб қолишди. Эркиннинг ҳаётини сақлаб қолишнинг иложи бўлмади. Қон кўп кетганди. Васвасага учраган ота бўлса қабиристондаги толга ўзини остан эди...

Беҳисос одам йиғилган уйдан бирин-кетин икки тобут кўтарилди.

Ҳаёт гўзал. Лекин фожиади воқеалар ҳам унга ёт эмас. Аксарият оилалар тинч-тотув яшаб гулддек фарзандлар улайтираётганлигини кўриб ҳавас қилсан киши. Юқоридаги каби воқеаларни эшитиб ёқа ушлайсан. Қўз кўриб, қулоқ эшитмаган бундай воқеалар лаянати ароқ тудайди деб бераётганлигидан афеуселансан.

Пулат Шодиев ана шу шайтон сувни ичмаганида қотиллик содир бўлмаслиги, ўзи ҳам, ҳали ҳаёт нимаганини аниқлаб етмаган фарзанди ҳам бугун сиз билан бизнинг орамизда юрган бўлишлари мумкинлигига қайта-қайта афеусе-надоматлар билан иймон келтирарсан.

Бугун Каттатурк қишлоғидагулар ўша муҳдиш воқеани аччиқ изтироб билан эслашади. Афеуселанишади.

Аслида, улар Пулатнинг ичкиликка берилганини ҳам, бир ўлимдан қолган Хурсаной билан оилавий муносабатларга алаққонан дарз кетганини ҳам жуда яхши билишарди. Лекин қўз олдларида гулдай бир оила нураб бораётганини кўриб-кўрмасликка, биллиб-билмасликка олиб келишарди. «Инсоф бериб қолар», дея жим юрверардилар. Натияжаси эса...

Ҳа, бу воқеа нафақат Катта турк қишлоғи аҳлига, балки барчамизга аччиқ сабоқ бўлиши зарур.

Алим Муродов.

5 июнь — атроф-муҳитни муҳофаза қилиш халқаро куни

Орол денгизи ва унинг атрофида юзага келган экологик танглик - XX асрнинг энг йирик муаммоларидан бўлиб, у ўзининг бутун жиддийлиги билан жаҳон ҳамжамияти олдига турди.

Собиқ иттифок даврида, яъни 1960 йиллардан бошлаб сув захираларидан нотўғри фойдаланиш оқибатида Орол денгизи ортита чекина бошлади.

Шундан кейин денгиз сувининг юзаси 2 баробар қисқарди, сув ҳажми қарийб 4 баробар камайди, сув сатҳи 16 метр пасайди, шўрланиш даражаси 3 баробар ортди, денгиз суви илгариги қирғоқдан 70-150 км масофага чекинди. Денгиз тарқ этган ерлар захарли кимёвий моддалар ва тузалар билан қопланди. Шамол бу ердан ҳар йили тонналаб тузалар ва захарли чанглари учириб, яқин ва олим ерларга ёғди.

Марказий Осиё мустақил давлатлари Орол денгизни ҳавасидаги муҳитни асраш долзарб масала эканлигини яхши билар эдилар. Шунинг учун ҳам улар собиқ иттифок даврида йўл қўйилган хатони дарҳол таватишга киришдилар. Ҳам халқи ва жаҳон ҳамжамияти олдигаги масъулиятни чуқур тушушган Марказий Осиё давлатлари раҳбарлари бу ердаги табиий муҳитни сақлаб қолиш учун 1993 йилда Орол денгиз ва Орол ҳавасидаги экологини соғомлаштириш ва унинг иктымол-истисодий ривожини таъминлаш муаммолари етимишни топишда биргаликда ҳаракат қилиш тўғрисида келишиб олдилар.

Президентимиз Исло

Каримов 1993 йили БМТ Бош Ассамблеяси 48-сессиясида жаҳоннинг нуфузли вазирларидан турб жаҳон халқларини Орол денгиз ва унинг атрофида юзага келган экологик хавфдан хабардор қилди. Орол минтақасида-

ОРОЛГА

ги фавқулодда экологик вазиятни бартараф этишга, бунда Бирлашган Миллатлар Ташкилати ҳомийлик кўрсатиши зарурлигига эътиборни жалб этди.

Оролни қутқариш Ҳалқаро жамғармаси ва барча давлатларда унинг бўлимаири ташкил этилди. Унга жамғарма таъсисчилари бўлган давлатларнинг маблағлари жалб қилинди. 1994 йилда Жаҳон банки, ПРООН, ЮНЕП ҳомийлигида Орол муаммолари бўйича Парижда ҳомий давлатларнинг Ҳалқаро конференцияси бўлиб ўтди. Ҳомийликка ўтган давлатлар молиявий ва техник ёрдамлар уюштириш мажбуриятларини олдилар. Париж конференциясидан сўнг Орол муаммолари учун 25,8 млн. АҚШ доллари миқдорда маблағ ажратилди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилати, Жаҳон Банки ва жаҳондаги йирик давлатларнинг ташкилий ва молиявий ёрдамлари тўғрисида Орол минтақасини тиклаш бўйича Худудий инвестицияларнинг моддий-техника базаси мустаҳкамланди. Бу тadbирларда Марказий Осиё давлатлари ҳам қараб турмадилар. Улар Орол муаммоларини ҳал

қилиш учун турли молиявий манбалардан катта миқдорда маблағ ўтказдилар. Бу маблағлар Орол ҳавасидаги экологик вазиятни яхшилаш учун сарфланди. Шифохоналар (4320 ўринга мўлжалланган) қурилиб

жуман қатнашчилари Орол муаммоси фақат минтақа муаммоси бўлмай, балки бутун жаҳон давлатлари, ҳамжамиятлари олдига турган муаммо эканлигини таъкидладилар.

Конференцияда Орол денгизини ҳавасини барқарор ривожлантириш бўйича Марказий Осиё давлатлари ва халқаро ташкилотларнинг Нукус декларацияси қабул қилинди.

Оролни тиклаш халқаро жамғармаси Жаҳон Банки билан биргаликда аҳолига кечиктириб бўлмайдиган ёрдам кўрсатиш дастурини ишлаб чиқди. Маъмур Дастур асосида Орол минтақаси учун 70 та «Тез ёрдам» машинаси, 44 та сув ташийдиган машина, 5,2 минг сув тозаловчи филтлар ва

бошқа дори-дармонлар юборилди. Аҳолига 473,9 минг долларлик моддий ёрдам кўрсатилди. 1997 йилда Миллий дастурларни амалга ошириш учун Марказий Осиё давлатлари томонидан 1067,5 млн. АҚШ доллари ўзлаштирилди.

1997 йил 28 февралда Аммати шаҳрида Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Орол денгизни ҳаваси муаммоларига бағишланган олий даражадаги учрашуви бўлиб ўтди. Ушбу учрашувда Орол денгизини қутқариш халқаро жамғармасининг бошқаруви тизими, унинг фаолияти ва жамғарма бадалларини тўлаш масалалари муҳокама этилди. Анжуманда Ўзбекистон

Республикаси Президенти Ислам Каримов таклифи билан Оролбўйидаги аҳолини тоза ичимлик суви билан таъминлаш, уларнинг соғлигини ҳимоя қилиш энг долзарб вазифа сифатида қабул қилинди. Учрашув якунида Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Аммати декларацияси қабул қилинди.

Марказий Осиё давлатларининг раҳбарлари 1998 йил 26 мартда Тошкентда бўлиб ўтган навбатдаги учрашувда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, табиий офат ва фожиа оқибатларини бартараф этиш бўйича ўзаро ҳамкорликни кучайтириш, Орол денгиз ва Орол ҳавасидаги экологик вазиятни

яхшилаш юзасидан барча тadbирларни амалга бажариш, илгарини биргаликда қабул қилинган қарорларни оғишмай амалга ошириш ниятларини яна бир бор маълум қилдилар.

Бу тadbирлар минтақадаги экологик ҳалатни яхшилаш, сув захираларидан фойдаланишнинг тежамкор усулларини жорий қилиш, минтақада истиқомат қилаётган аҳолининг турмуш даражасини янада яхшилаш борасида амалга оширилаётган ишларга икбий таъсир кўрсатади.

Содиқ МҲМИНОВ, «Ўзбекистон экологик хабарномаси» журнали муҳаррири, тарих фанлари номзоди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 26 мартда Тошкентда бўлиб ўтган навбатдаги учрашувда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, табиий офат ва фожиа оқибатларини бартараф этиш бўйича ўзаро ҳамкорликни кучайтириш, Орол денгиз ва Орол ҳавасидаги экологик вазиятни

ЖОН БАҒИШЛАБ...

жуман қатнашчилари Орол муаммоси фақат минтақа муаммоси бўлмай, балки бутун жаҳон давлатлари, ҳамжамиятлари олдига турган муаммо эканлигини таъкидладилар.

Конференцияда Орол денгизини ҳавасини барқарор ривожлантириш бўйича Марказий Осиё давлатлари ва халқаро ташкилотларнинг Нукус декларацияси қабул қилинди.

Оролни тиклаш халқаро жамғармаси Жаҳон Банки билан биргаликда аҳолига кечиктириб бўлмайдиган ёрдам кўрсатиш дастурини ишлаб чиқди. Маъмур Дастур асосида Орол минтақаси учун 70 та «Тез ёрдам» машинаси, 44 та сув ташийдиган машина, 5,2 минг сув тозаловчи филтлар ва

бошқа дори-дармонлар юборилди. Аҳолига 473,9 минг долларлик моддий ёрдам кўрсатилди. 1997 йилда Миллий дастурларни амалга ошириш учун Марказий Осиё давлатлари томонидан 1067,5 млн. АҚШ доллари ўзлаштирилди.

1997 йил 28 февралда Аммати шаҳрида Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Орол денгизни ҳаваси муаммоларига бағишланган олий даражадаги учрашуви бўлиб ўтди. Ушбу учрашувда Орол денгизини қутқариш халқаро жамғармасининг бошқаруви тизими, унинг фаолияти ва жамғарма бадалларини тўлаш масалалари муҳокама этилди. Анжуманда Ўзбекистон

Республикаси Президенти Ислам Каримов таклифи билан Оролбўйидаги аҳолини тоза ичимлик суви билан таъминлаш, уларнинг соғлигини ҳимоя қилиш энг долзарб вазифа сифатида қабул қилинди.

Учрашув якунида Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Аммати декларацияси қабул қилинди.

Марказий Осиё давлатларининг раҳбарлари 1998 йил 26 мартда Тошкентда бўлиб ўтган навбатдаги учрашувда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, табиий офат ва фожиа оқибатларини бартараф этиш бўйича ўзаро ҳамкорликни кучайтириш, Орол денгиз ва Орол ҳавасидаги экологик вазиятни

яхшилаш юзасидан барча тadbирларни амалга бажариш, илгарини биргаликда қабул қилинган қарорларни оғишмай амалга ошириш ниятларини яна бир бор маълум қилдилар.

Бу тadbирлар минтақадаги экологик ҳалатни яхшилаш, сув захираларидан фойдаланишнинг тежамкор усулларини жорий қилиш, минтақада истиқомат қилаётган аҳолининг турмуш даражасини янада яхшилаш борасида амалга оширилаётган ишларга икбий таъсир кўрсатади.

Содиқ МҲМИНОВ, «Ўзбекистон экологик хабарномаси» журнали муҳаррири, тарих фанлари номзоди.

БОШОҚЛАР ДОНГА ТЎЛДИ

«Жалолобод» жамoa ҳужалида Жура Тошбоев деган галларкор бор. У йўқчилиқни, кўп қийинчиликларни бошидан кечирган. Нон қадрини яхши билади. Истиқлолнинг дастлабки йилларидаёқ, республикамиз Президентини галла мустақиллигига эришишни бош вазифа қилиб қўйган, минглаб тенгдошлари қатори Жура ака ҳам дилининг туб-тубидан қувонди. Ўши бир жойга бориб қолганига қарамай, йўлбошчимиз ташаббусини қўллаб-қувватлаш, юртимизнинг галла мустақиллигига мисолча бўлса ҳам ўз ҳиссасини қўйиш ниятини дилига туғиб, далага чиқиб кетди.

Мана етти йилдирки, у оилавий пурат асосида галла етиштириб келмоқда. Шу пайтга қадар ҳар гектар ер ҳосилдорлигини бирор йил ҳам 50 центнердан камайитгани йўқ. Айни пайтга галлачилик соҳасида унинг олдида тушадиганлар Улқургон туманида ҳам, вилоятда ҳам йўқ. Утган йили Жура ака оила аъзолари билан 7 гектар ерда деҳқончилик қилиб, ҳар гектар майдондан қарийб 70 центнердан сара дон йиғиштириб олди. Бу йилги режаси - 80 центнер!

Косонсой туманидаги Навоий номи жамoa ҳужалиги миришкорлари галлачи-

лик соҳасида ўзига хос мактаб яраттиган. Улар табиати, ер шароити ноқулай бўлган тоғ ёнбағрида ҳар гектар ердан 60-70 центнердан галла етиштириб, барча қулайликларга эга бўлган текис унумдор ерда деҳқончилик қилаётганларни доғда қолдиришмоқда. Шу боис

Эгуликни дилига туғиб, халқ учун ризқ-рўз яратётган бундай миришкорлар вилоятда кўп. Норинлик Муриддинбой Нуралиев, полтик Абдували Қартабоев, минбулоқлик Абдурафқор Хакимов... Бу рўйхатни яна узоқ давом эттириш мумкин.

Бободехқон орақиб қутган даламлар бошланаяпти. Ҳосил тарозидан ўйиб, хирмонга туқилган сайн энгилтин олади. Хирмон тепасида турган деҳқон реза-реза пешона терини қафти билан сиқиб, бир жиммайиб галла бас. Билинги, ҳосил чуғидан кунгли тўлгани, барча захматлари унут бўлгани шу. Илоҳим оморлар донга тўлсин, эл-юрт учун ризқнасиба яратган деҳқонлар юзидан беғубор тасбасум ари-масин.

Абдуқошим МАДАТОВ, «Халқ сўзи» муҳбири.

«Жалолобод» жамoa ҳужалида Жура Тошбоев деган галларкор бор. У йўқчилиқни, кўп қийинчиликларни бошидан кечирган. Нон қадрини яхши билади. Истиқлолнинг дастлабки йилларидаёқ, республикамиз Президентини галла мустақиллигига эришишни бош вазифа қилиб қўйган, минглаб тенгдошлари қатори Жура ака ҳам дилининг туб-тубидан қувонди. Ўши бир жойга бориб қолганига қарамай, йўлбошчимиз ташаббусини қўллаб-қувватлаш, юртимизнинг галла мустақиллигига мисолча бўлса ҳам ўз ҳиссасини қўйиш ниятини дилига туғиб, далага чиқиб кетди.

ОБ-ҲАВО

Гидрометеорология Бош бошқармасининг хабар қилишича, 5 июндан 7 июнгача Ўзбекистоннинг тоғлиги минтақаларида сел келиши хавфи бор.

5 июнда республиканинг барча ҳудудларида ҳаво ўзағиб тура-

ди. Қорақалпоғистонда, Хоразм, Бухоро ва Навоий вилоятларида ёлғизчилик бўлмади, кечаси 17-22, кундузи 32-37 даража иссиқ бўлади.

Қолган ҳудудларининг айрим туманларида қисқа муддатли ёлғизчилик бўлади, кечаси 15-20, кундузи 30-35 даража иссиқ бўлади. Фарона водийси вилоятларида кечаси 13-18, кундузи 28-33 даража иссиқ бўлади.

Тошкентда момақалдироқ пайтда шамолнинг тезлиси секундида 15-17 метрга етади. Кечаси 16-18, кундузи 32-34 даража иссиқ бўлади.

(ЎзА)

Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитасининг ҳарбийлашган божхона коллежига

Божхона иши — ҳуқуқшунослик ихтисослиги бўйича ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛИНАДИ

Ўқини 3 йиллик бўлиб, ҳарбийлашган шароитда, кундузи бўлимаирида олиб борилади. Шундан бир йили божхона органларида амалий синов даври ҳисобланади.

- тўлиқ ўрта маълумот тўғрисида аттестат;
- иш жойидан ёки ўқини жойидан тавсифнома;
- 3 донa фотосурат (4х6, бош қийимсиз);
- таржиман ҳоли;
- тузилганлик ҳақидаги гувоҳнома нусхаси;
- ҳарбий-тиббий комиссиядан ўтганлик тўғрисида гувоҳнома ёки ҳарбий билет;
- янаш жойидан маълумотнома.

Паспорт, ҳарбий-тиббий комиссиядан ўтганлик тўғрисида гувоҳнома ёки ҳарбий билет ҳамда тўлиқ ўрта маълумот тўғрисидаги ҳужжатининг асли қабул комиссиясига шахсан кўрсатилади.

Ўқини киритиши хоҳловчилар ариза ва бошқа ҳужжатларни Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар божхона бошқармаларининг кадрлар бўлимаирига тақдим этади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитасининг ҳарбийлашган божхона коллежи

Профессор-ўқитувчилар учун қуйидаги вакант ўринларга ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

- Ўзбекистон тарихи
-Иқтисодийёт
-Фалсафа
-Спёсатшунослик
-Умумий ва махсус рўхлунослик
-Чет тиллар
-Жисмоний тарбия
-Ҳарбий тайёргарлик
-Ҳуқуқий фанлар (давлат ва ҳуқуқ асослари, жингоний ва маъмурий ҳуқуқ асослари, криминалистика асослари, халқаро ҳуқуқ)
-Информатика
-Божхона статистикаси

Танловда қатнашувчилар:
-Номзоднинг ёши 45 дан ошмаган;
-Илмий даража (ёки унвон)га эга;
-ИИВ ҳарбий-тиббий комиссиясининг тиббий кўриги ҳулосасига;
-Мутахассислик ва соҳа бўйича камида 5 йиллик иш стажига эга бўлишлари шарти.

Танловда қатнашиш учун қуйидаги ҳужжатлар талаб этилади:

- Ариза;
• Қадрлар рўйхатига олиш учун шахсий варақа (2 донa 4х6 сурати билан);
• Таржиман ҳоли;
• Хизмат тавсифномаси;
• Олий ўқув юртини тугатганлик ҳақидаги диплом нусхаси, илмий даражаси ҳақидаги ҳужжатдан нусха;
• Эълон қилинган илмий ишлари, ихтиролари рўйхати.

Қабул қилинганлар бир қанча имтиҳондан фойдаланадилар.
Ҳужжатлар 1998 йилнинг 10 июнидан қуйидаги манзилда қабул қилинади:
Тошкент шаҳри, Раим Солиев кўчаси, 3-уй.
Қўшимча маълумотларни жойлардаги божхона бошқармаларидан олишингиз мумкин.
Тел.: 137-62-44, 34-69-64.

ASAKA BANK
ЎЗБЕКИСТОН АҲОЛИСИ ВА МЕҲМОНЛАРИ,
КОРҲОНА ВА ТАШКИЛОТ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!
Сизнинг хизматингизда - "АСАКА" БАНК ДЕПОЗИТАРИЙСИ.
Биз Сизга ҳужжатлар ва қимматли буюмларингизни (қимматли металллар, заргарлик ва бошқа қимматбаҳо буюмларни) депозит сейфларда ижарага бериладиган, бус-бутунликни таъминловчи шахсий депозитарий қутичаларининг қуйидаги ҳажмларини тақдим этамиз (мм):
1) 55x320x490; 2) 88x320x490; 3) 198x320x490; 4) 308x320x490.
Узоқ муддатли (1 йилдан ортиқ) ижара ҳақи — 20 фойзли чегирма билан.
Зарурият бўлганда, банк ходимлари ёзма равишда огоҳлантирилган ҳолларда, дам олиш соатлари ва кунларида ҳам банк депозитарий мижозларига хизмат кўрсатади.
Биз Сизни ўзаро манфаатли ҳамкорликка таклиф этамиз.
СИРНИ МАҲФИЙ ТУТИШ ВА СИФАТЛИ ХИЗМАТ КўРСАТИШГА КАФОЛАТ БЕРАМИЗ!
Депозитарий манзили: Тошкент ш., А. Қаҳҳор кўч., 73-уй, Тошкент шаҳар бўлими.
Телефонлар: 508755, 505652.
Иш вақти: д., с., ч., п., ж. кунлари соат 8.00 дан - 17.00 гача.

«ХАЛҚ СЎЗИ» «НАРОДНОЕ СЛОВО»
Бош муҳаррир Аббосхон УСМОНОВ
МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси
БЎЛИМЛАР:
Паразит 133-57-34;
Ҳуқуқ ва қонуночилик 136-07-94;
Иқтисодийёт 136-36-65;
Қонлақ ҳужжат 136-37-85;
Маънавият 136-35-60, 132-10-65;
Халқлар 136-29-89, 133-07-48;
Фан, туризм, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик 132-12-08;
Халқаро ҳаёт 132-11-15;
Котибият 133-10-28;
Экспорт 136-09-25.
Рўйхатдан Утинг тартиби № 00001
Буюртма Г — 096, 34565 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2
Газета ИВМ компьютерда терилди ва оператор Сергей ЛУКНИ тамонидан саҳифаланди.
Тахририятда ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмақонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.
Босишга тошириш вақти—21.00
Босишга тоширилди: 23,25 1 2 3 4 5 6
С. МАНЗИЛИНИМ: 700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Навбатчи муҳаррир — И. Худоберова.
Навбатчи — А. Жураев.
Мусоҳиҳ — Ш. Миярбаёв.